

LEQEPHE LE KAMORAO:

KE TSHEPO YA RONA HORE MORERO WA HAJWALE O TLA NTLAFATSA, O TSEBISE LE HO TATAISA BANNA LE BASADI BA BANGATA BA SEBELETSANG THUTO YA MOTHEO E NTLAFETSENG MONA AFRIKA BORWA.

Action Plan to 2019: Towards the Realisation of Schooling 2030 e felletseng e fumaneha ho:

[HTTP://WWW.EDUCATION.GOV.ZA/CURRICULUM/ACTIONPLANTO2019.ASPX](http://www.education.gov.za/CURRICULUM/ACTIONPLANTO2019.ASPX)

Action Plan to 2014: Towards the Realisation of Schooling 2025 e felletseng e fumaneha ho:

[HTTP://WWW.EDUCATION.GOV.ZA/CURRICULUM/ACTIONPLANTO2019.ASPX](http://www.education.gov.za/CURRICULUM/ACTIONPLANTO2019.ASPX)

DOCUMENT IS AVAILABLE IN ALL 11 SOUTH AFRICAN LANGUAGES

English	isiXhosa
Afrikaans	Ndebele
isiZulu	Sepedi
Tsonga	Setswana
Sesotho	Tshivenda
Siswati	

Published by the Department of Basic Education

222 Struben Street

Private Bag X895, Pretoria, 0001

Telephone: 012 357 3000 Fax: 012 323 0601

© Department of Basic Education

website

www.education.gov.za

facebook

www.facebook.com/BasicEd

twitter

www.twitter.com/dbe_sa

Morero wa Ketso ho isa 2019

Towards the Realisation of Schooling 2030

Sesotho

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

HO KENA DIKOLO 2030 : Pono

Se latelang se bontsha moo DBE e lakatsang ho ba teng ka 2030:

BAITHUTI

Baithuti ba **ya sekolong letsatsi le letsatsi mme ba fihla ka nako** hobane ba batla ho ya sekolong, **sekolo se haufinyane** hape baithuti ba tseba hore ha ba tloa sekolo ka nako eo ba sa lokelang ho etsa jwalo, ho tla nkwa mehato. Baithuti **ba utlwisisa bohlokwa ba ho etsa mosebetsi wa bona wa sekolo**, sekolong le lapeng, mme baa tseba hore sekolo sa bona se tla etsa sohle se kgonahalang hore ba ithute tseo ba loketseng ho ithuta tsona.

MATITJHERE

Matitjhere a **fumana thupelo eo ba e hloakang, a dula a ntlafatsa ditsebo** tsa bona mme a nang le boitshepo mosebetsing wa bona. **Matitjhere a utlwisisa bohlokwa**

ba mosebetsi wa bona bakeng sa ntshetsopele ya setjhaba mme a etsa bobohle ba bona ho fa baithuti ba bona qaleho e ntle ya thuto maphelong a bona.

MOSUWEHLOOHO WA SEKOLO

Mosuwehlooho o **netefatsa hore thuto sekolong e etsahala kamoo o lokelang ho etsahala**, ho latela kharikhulamo ya naha mme o utlwisisa mosebetsi wa hae jwalo ka moetapele eo boikarabello ba hae e leng ho ntlafatsa kgutso, boiqapelo le boitshwaro bo botle mosebetsing kahara setjhaba sa sekolo le ka ntle.

BATSWADI

Batswadi ba tseba **hantle tse etsahalang sekolong**, ba na le kgahlleho ya ho ameha ditabeng tsa sekolo mme ba fumana ditlaleho tsa kgafetsa mabapi le tshebetso ya bana ba bona kgahlano le dipehelo tse hlakileng tse

BOIKETLO BA BAITHUTI

TABATABELO YA 26: Eketsa palo ya dikolo tse kenyang tshebetsong ka nepo molawana wa thuto e kenyeletsang bohle mme o be le phihlello ho ditsi tse fanang ka ditshebetso tse ikgethang.

TABATABELO YA 27*:** Ntlafatsa bokgafetsa le boleng ba ditshebetso tsa ho disa le ho tshehetsa tse fuwang dikolo ke dikantoro tsa setereke, ka tshebediso e ntlafatseng ya e-Thuto.

MEAHO LE DISEBEDISWA TSA SEKOLO

TABATABELO YA 24: Netefatsa hore meaho le tikoloho tsa dikolo tsohle di kgothaletsa baithuti hore ba batle ho tla sekolong mme ba ithute, le matitjhere a rute.

TABATABELO YA 25: Sebedisa dikolo ho phahamisa phihlello ho ditshebeletso tse fapaneng tsa setjhaba ho baithuti makaleng a jwaloka bophelo bo botle, thibelo ya tla, tshebetso ya tsa maikutlo, dipapadi le setso.

MORERO WA KETSO HO ISA 2019

arolelanwang ke dikolo tsohle. Batswadi baa tseba hore haeba ho hong ho sa etsahala ka tshwanelo sekolong, mosuwehlooho kapa motho e mong lefapheng o tla ba mamela mme a nke mehato ho sebetsana le mathata afe kapa afe.

DISEBEDISWA TSA HO ITHUTA LE HO TSA HO RUTA

Disebediswa tsa ho ithuta le ho ruta di fumaneha ka bongata mme ke tsa maemo a hodimo. Molawana wa naha wa **Bonyane Mokotla wa Sekolo**, o hlangang palo le boleng tsa botlase tsa disebediswa tseo moithuti ka mong a tlamehang ho ba le phihlello ho tsona o utlwiswa ke ba bangata. Ho na le dikhomphutha dikolong jwaloka tsela ya bohlokwa eo ka yona baithuti le matitjhere ba ka fihlelang tlhahisoleseding.

MEAHO LE DISEBEDISWA TSA SEKOLO

Meaho le disebediswa tsa sekolo di kgolo, ke tsa tshebetso, di bolokehile mme di hlokometswe hantle. Baithuti, matitjhere le setjhaba sa sekolo kaofela ba hlokomela meaho le disebediswa tsa bona hobane ba motlotlo ka sekolo sa bona.

Morero ona, o hlalishisweng ke Lefapha la Thuto ya Motheo (DBE), o emetse phihlello e nngwe e lebisang ho thuto ya boleng bakeng sa MaAfrika Borwa ohle. Tokomane ena e lekola dintshetsopele tsa bohlokwa lekaleng la thuto ya motheo esale ho tloha ho ntshwa ha moralo wa ho qetela wa lekala ka 2011, *Action Plan to 2014: Towards the realisation of Schooling 2025*. (*Action Plan to 2014*). Leha ho le jwalo, ho

DISEBEDISWA TSA THUTO

boetse ho na le diphetoho tsa kगतello kamora dithuto tse ithutilweng, mme se bohlokwahadi ke dintlha tsa bohlokwatse hlahisitsweng ke Leano la Naha la Ntshetsopele (NDP) le ntshitsweng ke MoPresidente ka 2012. Ho latela NDP, tјhebelopele ya thero morerong wa hajwale ke 2030, mme ha e sa le 2025. Sa bobedi, tјhebelopele e mahareng ya mmuso e beilwe e le 2019, mme morero wa lekala o se o fetotswe ka tsela e jwalo.

Morero wa hajwale o shebane le letoto le pharaletseng la baamehi ba shebaneng le mosebetsi o moholo wa ho fetola dikolo tsa Afrika Borwa. Baamehi bana ba kenyeletsa batswadi, matitјhere, basuwehlooho ba dikolo, diofisiri tsa setekere, le maamong a porofense le naha, ditho tsa Palamente, baetapele

mekgatlong ya setјhaba, ho kenyeletswa le mekgatlo ya matitјhere, balekane ba lekala la poraefete, babatlisisi, le mekgatlo ya selekane ya matјhaba.

Ho netefatsa hore moAfrika Borwa e mong le e mong e monyane o fumana thuto ya boleng ke tlhoko e potlakileng. Empa, re a hlokomela hore sena se ka se fihlelwe ka letsatsi le le leng. Re hloka pono e hlakileng ya hore na re batla ho ba kae ka 2030, kapa le pele ho moo haeba ho kgoneha. Mme re lokela ho netefatsa hore selemo le selemo re atamela pono ya rona, re lemoha hore ntlafalo e kgolo ehlile ke pokeletso ya diphetoho tse ngata tse nyane.

TABATABELO YA 15: Netefatsa hore boteng le tshebediso ya matitјhere bo etsa hore ditelase tse kgolo haholo di qojwe.

TABATABELO YA 16*:** Ntlafatsa boprofeshenale, bokgoni ba ho ruta, tsebo ya dithuto le tshebediso ya khomphutha ho matitјhere nakong yohle ya tshebetso ya bona.

TABATABELO YA 17: Tsitlallela moifo wa matitјhere o phetseng hantle mme o thabelang mosebetsi wa bona.

TABATABELO YA 18: Netefatsa hore baithuti ba sebetsana le dihlooho le dibaka tsa bokgoni tseo ba lokelang ho sebetsana le tsona selemong seo sa sekolo.

TABATABELO YA 19*:** Netefatsa hore moithuti e mong le e mong o na le phihlello ho sete ya ditextebuku le dibuka tsa mosebetsi tse hlokwang ho latela molawana wa naha.

TABATABELO YA 20: Eketsa phihlello ya baithuti ho letoto le pharalletseng la dikgokahanyo, ho kenyeletswa dikhomphutha, tse nontshang thuto ya bona.

TSAMAISO YA SEKOLO

TABATABELO YA 21*:** Netefatsa hore mekgwatshebetso yohle ya motheo ya selemo ka seng ya tsamaiso e ya etsahala dikolong tsohle naheng ka bophara ka tsela hahellang tikoloho e ntle ya tshebetso sekolong.

BONKAKAROLO BA SEKOLO

TABATABELO YA 22: Ntlafatsa bonkakarolo ba batswadi le setјhaba tsamaisong ya dikolo, ka ho ntlafatsa phihlello ya tlhahisoleseding ka moralo wa e-Thuto.

DITJHELETE TSA SEKOLO

TABATABELO YA 23: Netefatsa hore dikolo kaofela di fuwa ditјhelete le haele boemong ba bofelo ba moithuti ka mong bo kgethwang naheng yohle le hore ditјhelete di sebediswa ka ponaletso le ka nepo.

DITABATABELO TSA 7 HO ISA 9: HO NTLAFATSA TSHEBETSO YA PALOHARE

TABATABELO YA 7: Ntlafatsa tshebetso ya palohare ya baithuti ba Kereiti ya 6 dipuong.

TABATABELO YA 8: Ntlafatsa tshebetso ya palohare ya baithuti ba Kereiti ya 6 mmetseng.

GOAL 9: Ntlafatsa tshebetso ya palohare ya baithuti ba Kereiti ya 9 mmetseng.

SEKOLO SETLAMANG

TABATABELO YA 10: Netefatsa hore bana bohle ba dula ba ngodisitswe dikolong bonyane ho fihlela selemong seo ka sona ba bang dilemo di 15.

PHIHLELLO HO ECD LE KEREITI YA R

TABATABELO YA 11*:** Ntlafatsa phihlello ya bana ho Ntshetsopele ya Bonyaneng ya Bongwana (*Early Childhood Development (ECD)*) ya boleng ka tlase ho Kereiti ya 1.

DITABATABELO TSA 12 HO ISA 13: HONTLAFATSA PHIHLELLO YA DIKEREITI

TABATABELO YA 12: Ntlafatsa nyollo dikereiting ha baithuti ho tloha Kereiti ya 1 ho isa 9.

TABATABELO YA 13: Ntlafatsa phihlello ya batjha ho Thuto le Thupello tse Tswelang (FET) ka nqane ho Kereiti ya 9.

“Ditabatabelo tsa 14 ho isa 27 di shebane le ‘mokgwa’ wa ho fihlela diphetho tsa ditabatabelo tse 13 tse hlalositsweng ka hodimo.”

MATITJHERE

TABATABELO YA 14: Hohela sehlopha se setjha sa matitjhere a matjha, a nang le tjhantjhella mme a rupitsweng ka nepo ho kena mosebetsing wa botitjhere selemo ka seng.

“Ho netefatsa hore MoAfrika Borwa e mong le e mong e monyane o fumana thuto ya maemo ke tlhoko e potlakileng.”

DITABATABELO TSE HLAKILENG

Ditabatabelo tsa pele tse 27 tse bontshitsweng ho *Action Plan 2014* tse shebaneng le letoto le pharaletseng la dintlha le meralo di ntse di le teng. Ditabatabelong tse 27, tse 13 di shebane le diphetho tsa tshebetso le bonkakarolo tseo re di labalabelang mme tse 14 di shebane le ‘mokgwa’ wa ho fihlela dintlafatso tse, ka mantswe a mang diketso tse hlohang ho etsa ho ntlafatsa lekala. Leha ho le jwalo, ho ntlafatsa tsepamiso kahare ho sistimi, **ditabatabelo tse hlano tsa tse 27 di dula e le tsa bohlokwa.** Tsona di shebane le Kereite ya R, **ntshetsopele ya matitjhere, disebediswa tsa ho ithuta, tsamaiso ya sekolo le tshehetso ya diofisi tsa setereke.**

Ditabatabelo tse tsa bohlokwa tse hlano di bontshitswe ka *** ho morero le bukaneng ena. Ditshupo tse 36 tsa Morero wa Ketso wa 2011, tse hoketsweng ho ditabatabelo tsa motho ka mong, le tsona di ntse di le teng. Ditshupo tse mmalwa di ditshupo tsa bohlokwa mme le tsona di tshwailwe ka ***.

Dintlha tsa boiqapelo

Le ha boiqapelo bo hloka hlahla dibakeng tse ngata ya lekala la thuto ya motheo, hona le diphephetso tse qollehileng tse pedi tse hlahelletseng: **(ANA) le e-Thuto.** Dikarolo tse pedi di a shejwa dirapeng tse pedi tse latelang.

DITEKANYETSO TSA SELEMO LE SELEMO TSA NAHA

Mmuso o buile hangatangata hore o itlametse ho theha moralo wa maemo a lefatshe wa tekanyetso bakeng sa dikereiti tsa I ho isa 9, o tla fa naha lesedi le tshepahalang mabapi le kgatelopelo ya hore bana ba ithuta eng, e boetseng e tla fana ka sebediswa tsa bohlokwa tse tla thusa matitjhere le batswadi ho tsepamisa maikutlo ho dintho tse nepahetseng.

Ho hateleng pele, DBE e hakantse dikgatelopele tse mmalwa tsa ANA, tse itshetlehileng hodima dithuto tse ithutilweng le nahanisiso e sedi ya dikeletso tse amohetsweng ho tswa ho baeletsi ba tswang ka ntle le baamehi. **Tabatabelo e nngwe ke ho hlahisa polelo e hlakileng ya molawana mabapi le moralo wa motheo wa ANA, ho kenyeletswa tshebediso ya yona e rerilweng ke matitjhere, batswadi le**

ba bang ba boemong ba sekolo le ba setereke. DBE e tla netefatsa hore ho qala ka 2015; **'diteko tsa netefatso tsa ANA' di tla be di tiile mme di kenyeletsa dintlha tsa tiiso. Phetolo ya dipheho ho sebediswa teori ya karabo ya ntho e tla lekodiswisa,** ho qala ka 2016. Ka 2015, **DBE e tla hlahisa ditlaleho tsa ANA tsa boemo ba setereke,** ho sebediswa data ya ANA ya lefatshe lohle. Qetellong, **DBE e tla tswelapele ho buisana le ditsebi tse fapafapaneng** mabapi le mekgwatshebetso ya ANA mme ho feta moo e tla **lekanyetsa ANA kgafetsa ka maikutlo** a tswang ho matitjhere, batswadi le baamehi ba bang ba sekolong le boemong ba setereke.

DITABATABELO TSA I HO ISA 6: HO KGOTSOFATSA MAEMO A BOTLASE A THUTO

e-Thuto

Ditheknoji tsa tlhahisoleseding le kgokahano tsa moraora (diICT) di na le bokgonji ba ho ntlafatsa le ho pharalatsa ho ithuta ka tsela e kgolo mme, diICT di se di sebediswa ka bongata bo boholo haholo setjhabeng hoo thuto e di hlohang e potlakang eba thuto e sa fellang. **Ka 2015, DBE e tla ntlala moralo o so phethelweng wa naha o mabapi le e-thuto** bakeng sa lekala la thuto hore o lekolwe ke lethotho le pharaletseng la baamehi ba e-thuto naheng mona. Moralo o tla thala mola o hlakileng pakeng tsa **tshebediso e eketsehileng ya diICT le ho fihlella ditabatabelo tsa ntlafatso ya thuto** tse thehilweng ke sistimi. Moralo o tla be o hlakile mabapi le hore na ditheknoji tse teng ke di fe. Hwa boraro, ka ha e-thuto e kenyelletsa dibapadi tse ngata kahare le kante ho mmuso, moralo o tla **be o hlakile mabapi le hore na dibapadi tseo ke bo mang, le hore na di sebedisana mmoho jwang.**

KA 2030 RE BATLA HO FIHLELLA DITABATABELO TSE LATELANG TSE 27:

“Ditabatabelo tsa I ho isa 13 di shebana le dipheho tse qollehileng tsa sistimi ya sekolo, dipheho ka bobedi di amana

le ngodiso le phihlelo, le dipheho tse mabapi le seo baithuti ba ithutang sona.”

TABATABELO YA 1: Ho eketsa palo ya baithuti ba Kereiting ya 3 bao, qetellong ya selemo, ba seng ba tseba ka botlalo metheo ya puo le ya dipalo bakeng sa Kereiti ya 3.

TABATABELO YA 2: Keketseho ya palo ya baithuti ba Kereiti ya 6 bao, qetellong ya selemo, ba seng ba tseba ka botlalo metheo ya puo le ya dipalo bakeng sa Kereiti ya 6.

TABATABELO YA 3: Keketseho ya palo ya baithuti ba Kereiti ya 9 bao, qetellong ya selemo, ba seng ba tseba ka botlalo metheo ya puo le ya dipalo bakeng sa Kereiti ya 9.

TABATABELO YA 4: Keketseho ya palo ya baithuti ba Kereiti ya 12 ba tshwanelehang ke ho kena lenaneong la Bachelor yunivesithing.

TABATABELO YA 5: Keketseho ya palo ya baithuti ba Kereiti ya 12 ba pasang mmetse.

TABATABELO YA 6: Keketseho ya palo ya baithuti ba Kereiti ya 12 ba pasang *physical science*.